

Edukační využití digitalizovaného kulturního dědictví *na příkladu projektu Humanitní vědy dokořán*

Mgr. Pavlína Mazáčová, Ph.D.

Katedra informačních studií a knihovnictví

Filozofická fakulta MU Brno

pmazacov@phil.muni.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

O projektu *Humanitní vědy dokořán*

- OP VVV
- 2020-2022

Katedra informačních
studií
a knihovnictví FF
Masarykova univerzita

Moravská zemská knihovna
Brno

5 partnerských gymnázií:
GY Bystrc Brno
Gy Slovanské náměstí Brno
Gy Tišnov
Gy Ivančice
Gy Kyjov

Digitální knihovna
Filozofické fakulty MUNI

Východiska projektu

- *Nabízejí se středoškolákům a učitelům **relevantní edukační témata a výukové činnosti v oblastech humanitních věd?***
- *Jak lze do gymnaziálního prostředí přinést **atraktivně zpracované digitalizované kulturní dědictví?** Jakou formou a didaktikou?*
- ***Jaký je současný gymnazista** (pro kterého připravujeme vzdělávací aktivity)? **Dokážeme naslouchat vzdělávacím potřebám mladých lidí 21. století?***
- *Jaké možnosti mají **paměťové instituce pro podporu kompetenčního celoživotního vzdělávání žáků, informační a mediální gramotnosti a digitálních kompetencí?***

MINISTŘI KULTURY A ŠKOLSTVÍ PODEPSALI MEMORANDUM O MEZIRESORTNÍ SPOLUPRÁCI

Praha, 6. září 2021 - Memorandum Ministerstva kultury (dále MK) a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT), které dnes podepsali ministři Lubomír Zaorálek a Robert Plaga, se týká především spolupráce knihoven a dalších kulturních a paměťových institucí se školami a školskými zařízeními v oblasti kulturního povědomí a čtenářské, informační a mediální gramotnosti. Realizaci klíčových témat Memoranda zajistí mezíresortní pracovní skupina, složená ze zástupců MK a MŠMT, která každoročně plnění Memoranda vyhodnotí.

„Jsem rád, že se nám po letech podařilo domluvit na základních parametrech společné snahy a věřím, že práce mezíresortní skupiny přinese konkrétní výsledky. Jako velký milovník knih bych si přál, aby to bylo především v oblasti čtenářské gramotnosti dětí,“ řekl ministr kultury **Lubomír Zaorálek**. Spolupráce obou resortů bude konkrétně probíhat například při využívání digitálních technologií v knihovnách pro zpřístupnění služeb knihoven co nejširšímu okruhu dětí, žáků, studentů a pedagogů, podporu a rozvoj odbornosti specialistů na vzdělávání v knihovnách.

„Memorandum je příspěvek k budování a rozvoji vzdělané a kulturní společnosti a jeho principy podporují záměry Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, což je směr, kterým by se mělo české školství v následujících letech ubírat. Především jde o oblast informační a mediální gramotnosti, což považuji za pomyslné pilíře základních kompetencí dnešních žáků a studentů,“ řekl ministr školství, mládeže a tělovýchovy **Robert Plaga**.

Dalším významným okruhem kooperace obou resortů bude využívání vzdělávací nabídky i informačních zdrojů knihoven a kulturních institucí jako součásti školního vzdělávání či vytvoření systému podpory mezíresortního charakteru, zejména celostátních projektů na rozvoj čtenářství.

O projektu *Humanitní vědy dokořán*

– Cíle

- Ukázat **možnosti využití digitalizované kulturní dědictví** (z knihoven, archivů, galerií a dalších zdrojů) ve středoškolské **výuce**
- **Propojování formálního a neformálního vzdělávání** ve spolupráci s kulturními/paměťovými institucemi
- **Reflexe aktuálních potřeb sekundárního školství** v oblasti inovace výuky v obsahu, formách a metodách
- Hledání cest, **jak z digitalizovaného kulturního dědictví vytvořit edukační materii**, se kterou budou schopni studenti kreativně pracovat, kriticky ho hodnotit a následně aktivně participovat na konstituci kultury, ve které se nacházejí
- **Akcentována aktivní spolupráce** studentů, učitelů, škol, paměťových institucí a akademické sféry na tvorbě digitálních vzdělávacích objektů

Výstupy projektu

- S kurátorskou podporou partnera vytvořit a nabídnout gymnaziální praxi soubor tematických **digitálních vzdělávacích zdrojů (DVZ)** včetně **metodik pro pedagogy** s cílem ukázat **edukační potenciál** digitalizovaného kulturního dědictví
- Formáty DVZ, aplikace Twine
- **Ověřování a evaluace DVZ** ve školní praxi gymnázií
- Doprovodný **kvalitativní výzkum, publikace**

Tematické oblasti a témata DVZ

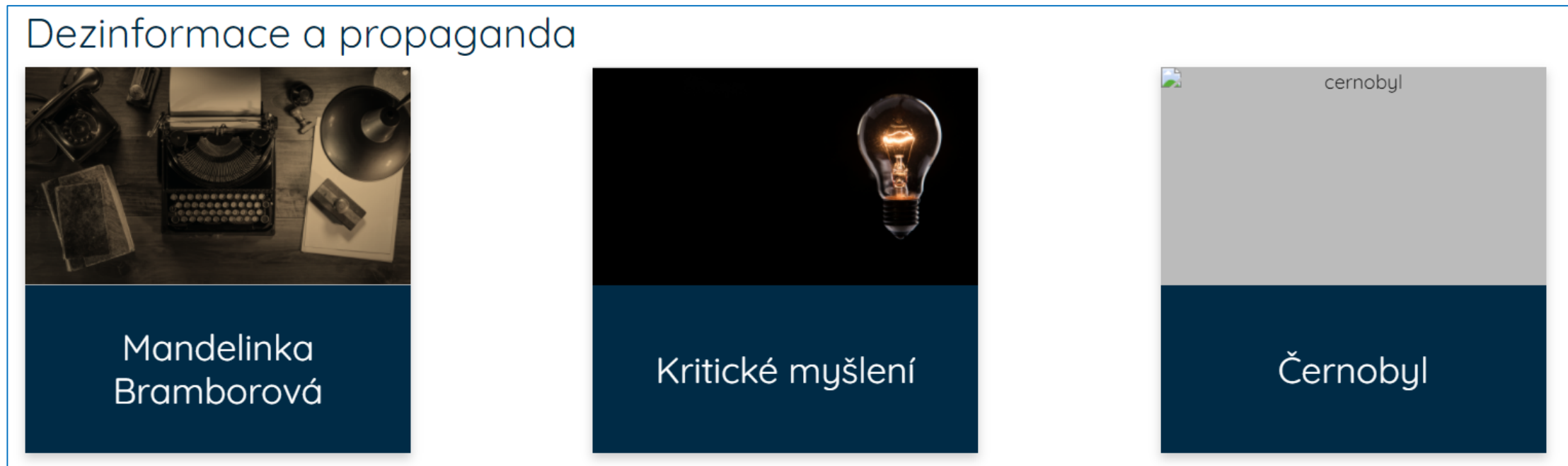
DEZINFORMACE A PROPAGANDA	Mandelinka bramborová
	Kritické myšlení v historické perspektivě
	Černobyl
ŽIVOT VE VZPOMÍNKÁCH	Zapomenutí velikáni
	Ženy ve vědě
	Češi na cestách
PSYCHOLOGIE	Rozhodování a morálka
	Krása
	Co víme o štěstí

HISTORICKÉ UDÁLOSTI	Migrace v průběhu staletí
	Proměny života ve městě na přelomu 19. a 20. století
	Akce K
LITERATURA	Jazyk a mysl/mysl a jazyk
	Múzy v exilu
	Humor
FILOZOFIE	Prostor a čas

Digitální vzdělávací zdroje (DVZ) – 16 témat

- Postupně dostupné na webu <https://digikult.phil.muni.cz/>

Dezinformace a propaganda

The image displays three digital educational resource cards arranged horizontally. Each card has a top section with an image and a bottom dark blue section with white text. The first card shows a typewriter and a lamp, with the text 'Mandelinka Bramborová'. The second card shows a glowing lightbulb, with the text 'Kritické myšlení'. The third card shows a grey background with the word 'chernobyl' in the top left corner, with the text 'Černobyl' at the bottom.

Mandelinka Bramborová

Kritické myšlení

Černobyl

Annin příběh

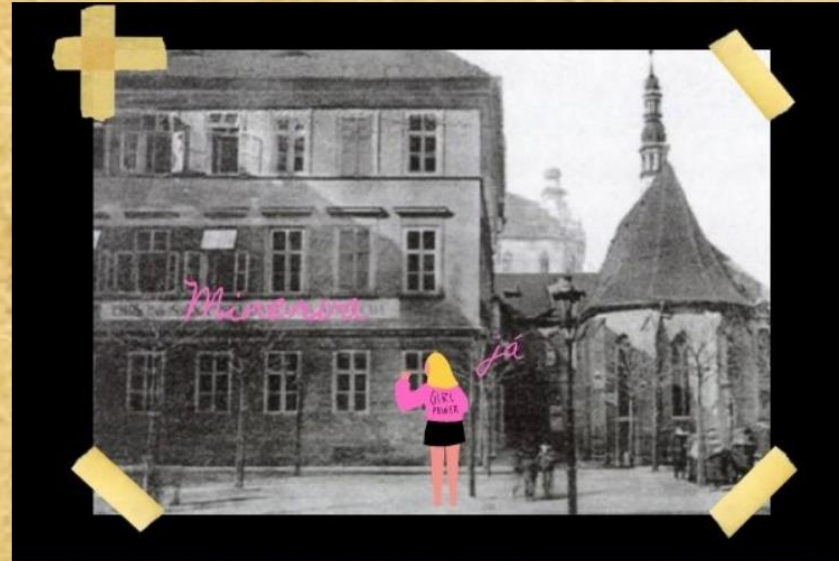
10:34 pm

J my jsme podnikli cestu, i když jen do Prahy. Zato ale natrvalo. Zezačátku to bylo trochu děsivě - obrovské nádraží, všechen ten shon, hluk a saze - a uprostřed toho všemo my s našimi skromnými zavazadly.

Známy našeho tatínka nám pomohl sehnat byt na ulici Komenského na Královských Vinohradech. Je mnohem menší než náš dům v Kopidlně, ale má alespoň malou zahrádku. Moc mi chybí příroda a naše

*Náš zápis musel skoro o měsíc odložit kvůli **stoleté vodě**, která zaplavila Prahu a poničila Karlův most. Teď už je snad ale všechno nebezpečí zažehnáno.*

Ve třídě je nás třiapadesát "minervistek", jak nám ihned začali přezdívat. Mačkáme se jako sardinky v příliš malé učebně.

ROČNIK XVIII.

ŘÍJEN 1890.

ČÍSLO 10.

ŽENSKÉ LISTY.

NÁKLADEM ŽENSKÉHO VÝROBNÍHO SPOLKU ČESKEHO.

Redakce ELIŠKY PECHOVÉ-KRÁSNOHORSKÉ.

.....
OBSAH: České Minervě. Píše K. Světlá — Žena v novověkém Rusku. Napsal MDr. Pavel Durdík. (Dokonč.) — Vychování dívek na charakter. Od Amalie Čadové. (Pokračování.) — Literatura a umění. — Zprávy spolkové a školní. — Vzpomínky z cesty na Lublaň a Záhřeb. Píše Vilma Sokolová. (Pokračování.) — Knihy a časopisy Ž. L. zaslané. — Inzerát.
.....

České Minervě.

Buď nám radostně vítána a každý krok tvůj na půdě vlasti požehnan! Tvoje pramáti se zrodila z hlavy Jovišovy, ty z nejvřejších hlubin našich srdcí. Voláme tě v život jako pomocnici a zastánkyni naší. Ty máš dokázati, že se Českám nikdy více nekřivdilo a nekřivdí, než prohlašují-li básníci a spisovatelé na

DVZ Ženy ve vědě

<http://digikult.phil.muni.cz/wp-content/uploads/2021/02/Zeny-ve-vede-v-3.html>

MUNI
ARTS

Dobrodružná výprava po proudu řeky Pilcomayo

2:41 pm

MUNI
ARTS Katedra
informačních studií
a knihovnictví

Vítejte, přáteli! Moje jméno je Alberto Vojtěch Frič a jsem rád, že jste se ke mně připojil na mé badatelské cestě.

Dovolte mi o sobě říct trochu více. Jsem cestovatel, etnograf a sběratel. Podnikl jsem již několik cest do Jižní Ameriky, kde jsem přebýval mezi indiány a zaznamenával informace o jejich životě a zvycích. Předměty, které shromáždím na svých cestách, obvykle věnuji do některého z muzeí, například do pražského Náprstkova muzea.

Tak jsme tady! Vesnice kmene Pilagá, která se nachází na hranici Argentiny a Paraguaye.

Doufám, přáteli, že jste si dobře zapamatoval všechny zásady správné etnografické práce. Čeká Vás totiž důležitý úkol - budete mým zapisovatelem. Vaším úkolem bude v průběhu expedice zaznamenávat všechno, co uvidíme, abychom měli dostatek dat k pozdější analýze. Nezapomeňte - i ten nejmenší detail může být důležitý.

DVZ Dobrodružná výprava

http://digikult.phil.muni.cz/wp-content/uploads/2020/10/dobrodruzna_vyprava.html

Abych se co nejlépe připravil na své cesty, shromažďuji knihy a články pojednávající o oblastech, kam se chystám. Nyní bych potřeboval dohledat nějaké texty o indiánech Jižní Ameriky, protože tyto budeme během naší výpravy jistě potřebovat.

Bohužel se mi během posledního stěhování některé texty poničily a pomíchaly. Vaším úkolem dohledat je a doplnit k nim chybějící informace.

Všechny texty dohledáte v [digitální knihovně](#).

Nejste si jistý, jak na to? Podívejte se na video!

Připraven? Jdeme na to!

Naučte se odličit fakta od názorů! Přečtěte si následující výroky a označte ty, které jsou pouhou interpretací:

- V jedné vesnici jsem byl svědkem boje žen o manžela. Z toho plyne, že indiánská společnost je silně matriarchální a muži v ní nemají nijak významnou pozici.
- Je zřejmé, že indiáni nemohou mít nijak vyspělý obchodní systém, jelikož neumějí počítat.
- Indián plakal a naříkal tak srdceryvně, že i já sám jsem se dal napálit a šel jsem mu zkusit puls a prohlížel mu jazyk.
- Říká se o indiánech, že nevydrží pracovat déle než týden a že musí být vystřídáni.

Tento text byl vydán v jednom z neznámějších periodik. Naším úkolem je zjistit název periodika a také rok vydání.

Povstání Indiánů v Chile

United Press - Temuco (Chile) v listopadu

Chilští Indiáni, kteří žijí již dlouhá léta poměrně klidně ve svých rezervacích, se domnívají, že přišel čas, aby vstoupili na válečnou stezku. Uspořádali vzpoury a válečná tažení. Využivše nedávných politických nejasností, nepořádků a častých výměn vlád, opustili své rezervace a obsadili bělošské farmy.

První padla Indiánům do rukou farma v Lafenco nedaleko Temuca, jež je majetkem anglické společnosti. Jednoho dne objevilo se na farmě 40 Indiánů sedících na koních, zabrali a obsadili budovy farmy a ohlásili, že se mocí uvazují v její nectví. Až po zuby ozbrojení četníci je za krátko vyhnali, ukázalo se však, že Indiáni cestou k sední farmě, kterou stejným způsobem obsadili, vzpoury, která vypukla minulý měsíc. Indiáni pak znovu i na první farmě obsadili v různých krajích na hranicích

Duben 1950

Vítej! Je duben 1950 a Tebe čeká nejtěžší noc v životě. Nejdřív se ale rozhodni, v čí kůži ji chceš prožít:

[Řeholník](#)

[Příslušník StB](#)

DVZ Akce K

<http://digikult.phil.muni.cz/wp-content/DVZ/1950/akce-k.html>

14. duben 1950, 01:15

„Určitě nás vezou na Sibiř, do gulagu...“ odušíš nejistě, ale v duchu doufáš, že se pleteš. Něco ti však říká, že na konci cesty vás určitě nečeká nic dobrého.

Po nějaké době se autobus pomalu rozjede. Pohyb se zalepenými okny je opravdu divný pocit. Až v ten moment si uvědomíš, že nikde nevidíš otce představeného, a zatrne ti.

V tom se ztichlým autobusem začne rozléhat zpěv: „*Christus vincit! Christus regnat! Christus imperat!*“

Nevíš, kdo z bratrů píseň začal, ale postupně se k osamocnému hlasu začínají přidávat další.

Přidat se ke zpěvu.

Mlčet.

Takto vzpomíná na událost Pavel Konzal (*1927), kterého akce zastihla v klášteře redemptoristů v Českých Budějovicích.

[Přečíst si celý příběh Pavla Konzala.](#)

Zpět

Reflexe:

Vytvořte dvojice řeholník - příslušník StB a společně si zrekapitulujte příběh, který jste právě prožili. Odpovězte si na tyto otázky:

1. Jaký máte z příběhu pocit? Co vás v něm nejvíce oslovilo, zasáhlo nebo překvapilo?
2. Ve kterých momentech se vaše příběhy protnuly? Jak se vzájemně ovlivnily?
3. Podle čeho jste se v příběhu rozhodovali? Myslíte, že jste mohli jeho vyústění svými volbami nějak ovlivnit? Jak?
4. Co víte o historické události, kterou jste si prostřednictvím příběhu prožili?

V noci z 13. na 14. dubna 1950 bylo v rámci tzv. Akce K násilně přemístěno na 809 řeholníků ze 75 klášterů v Čechách a na Moravě. V průběhu druhé etapy akce, která proběhla v noci ze 27. na 28. dubna 1950, tentýž osud potkal dalších 355 řeholníků z 69 klášterů.

Zadržení řeholníci byli internováni v tzv. centralizačních kláštorech, na 76 představených bylo internováno v internačním klášteře v Želivě.

Stejný osud potkal i ženské řeholnice o půl roku později během tzv. Akce Ř.

Chci vědět, proč se to stalo.

Chci vědět, jak to dopadlo s internovanými řeholníky.

Chci vědět, co se stalo s opuštěnými kláštery.

Projít si příběh ještě jednou

Seznam použitých zdrojů

Aktuálně z dění v projektu

- Finalizace 16 DVZ
- Finalizace metodik pro pedagogy
- Příprava výzkumu
- Publikační činnost
- Aplikace projektových výstupů v knihovní praxi

Publikační výstupy

Aktuálně studie projektového týmu:

<https://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/143900>

Případová studie

ProInflow: časopis pro informační vědy

Vol. 13, No. 1, 2021, str. 37–63

<https://doi.org/10.5817/ProIn2021-1-3>

CC BY 3.0 CZ

<http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/proinflow>

MOŽNOSTI VYUŽITÍ DIGITALIZOVANÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ VE VZDĚLÁVÁNÍ

POSSIBILITIES OF USING DIGITIZED CULTURAL HERITAGE IN EDUCATION

Kristýna Kalmárová, Michal Černý, Pavlína Mazáčová, Monika Martonová

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta, Katedra informačních studií a knihovnictví

Abstrakt

Účel – Cílem studie je stručně analyzovat současný odborný diskurs a zmapovat aktuální trendy v oblasti využití digitalizovaného kulturního dědictví, zejména jeho aplikace do vzdělávání středoškolských studentů. Na teoretickou studii navazuje drobná výzkumná experimentální sonda, která reflektuje použitelnost jednotlivých přístupů a důrazů odborné literatury při vývoji digitálních vzdělávacích objektů pro české středoškoly.

Design/metodologie/přístup – V první části stručně popisuje český a zahraniční kontext a dále pracuje s přehledovou studií nad texty z databáze Scopus. V druhé části využíváme experimentálního vývoje s využitím drobných výzkumných dat v kvantitativní i kvalitativní formě pro vývoj evaluovaného prototypu.

Výsledky – Výsledkem studie je soubor zásad pro tvorbu digitálního vzdělávacího zdroje (DVZ), který pracuje s digitalizovaným kulturním dědictvím. Tento soubor se skládá jednak z kritické systematické reflexe dostupné literatury a také aplikace z ní vyplývajících poznatků do prototypů DVZ, které byly evaluovány se studenty gymnázia v Brně.

Originalita/hodnota – Studie přináší syntetizující poznatky v podobě, která je snadno prakticky aplikovatelná. Její závěry mohou posloužit knihovnám, školám či jiným paměťovým institucím při tvorbě vlastních digitálních vzdělávacích objektů využívajících digitalizované kulturní dědictví.

Klíčová slova: digitalizované kulturní dědictví, středoškolské vzdělávání, digitální vzdělávací zdroj, online vzdělávání, případová studie

Kontaktní údaje

Mgr. Pavlína Mazáčová, Ph.D.

pmazacov@phil.muni.cz

pmazacova@gmail.com

Profil:

<https://kisk.phil.muni.cz/cs/osoba/2935>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

